

**ПРАВИЛА ЗА КАТЕГОРИЗАЦИЯ НА КЛИЕНТИТЕ НА
ИНВЕСТИЦИОНЕН ПОСРЕДНИК “ЦЕНТРАЛНА КООПЕРАТИВНА БАНКА” АД (ИП) И
ПРЕДПОСТАВКИ ЗА ТРЕТИРАНЕ НА КЛИЕНТ ПРИ УСЛОВИЯ,
ПРИЛОЖИМИ КЪМ ДРУГА КАТЕГОРИЯ КЛИЕНТИ**

съгласно Закона за пазарите на финансови инструменти (ЗПФИ) Делегирания Регламент на Комисията 2017/565 от 25 април 2016 година за допълване на Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на организационните изисквания и условията за извършване на дейност от инвестиционните посредници и за даването на определения за целите на посочената директива (Регламент 2017/565) Наредба № 38 за изискванията към дейността на инвестиционните посредници (Наредба №38)

Категоризацията на клиента като професионален, непрофесионален или приемлива насрещна страна предопределя различната степен на защита на неговите интереси. Независимо от вече извършена категоризация, клиентът има право по всяко време да поиска по отношение на него да бъде прилагана по-висока или по-ниска степен на защита в съответствие с изискванията на закона.

С оглед обективната категоризация на клиента, ИП изисква информация относно притежаваните от клиента знания, опит и умения в търговията с финансови инструменти, неговите инвестиционни цели и финансови възможности, готовността му да рискува и др. Информацията следва да бъде относима към желаната от клиента, съответно най-подходящата, по преценка на ИП, услуга. Законът предвижда хипотези, при наличието на които ИП е длъжен да откаже предоставяне на инвестиционни услуги, в случай че клиентът не предостави необходимата информация.

Когато клиент се категоризира като непрофесионален, ИП му предоставя за попълване формуляр „Информация за знания и опит на непрофесионален клиент“, с оглед изготвяне на необходимата оценка за целесъобразност (по образец).

Такава оценка не е необходима при условията по чл. 79, ал. 5 от ЗПФИ, за което ИП уведомява клиента в стандартизиран формат (по образец).

Класификация на инвестиционните продукти по степен на сложност, по смисъла на член 25, параграф 4, буква а), подточка vi) от Директива 2014/65/ЕС, е направена в образец.

Оценката за целесъобразност (извън условията по чл. 79, ал. 5 от ЗПФИ) се извършва преди предоставяне на първоначална услуга без консултация, а впоследствие - в случаите, когато се налага клиентът да актуализира информацията за нивото на своите знания и опит, като клиентът се информира на ясен език относно целта на оценката, а именно - за да може ИП да действа в най-добър негов интерес. При настъпване на промяна в декларираните обстоятелства, клиентът е длъжен да актуализира съответно информацията за нивото на притежаваните от него знания и опит. ИП е длъжен да изисква от клиента да актуализира информацията за нивото на притежаваните от него знания и/или опит, след всяко узнаване за настъпване на съответна промяна, която би могла да даде отражение върху това ниво. Обикновено знанията и опитът на клиент се увеличават с течение на времето. Честотата на актуализиране на тази информация зависи от вида на непрофесионалния клиент, като се приема, че колкото по-малко знания и опит същият е декларирал, че притежава, толкова по-вероятно е да вземе неправилно решение и, респ., толкова по-редовно/често следва да се изготвя оценката, вкл., при необходимост, да се изготвя преди всяко предлагане или искане на инвестиционен продукт (в случай на еднократни сделки).

В случай че клиентът е определен като професионален, се приема, че той разполага с необходимите знания и опит, за да разбира и понася рисковете, свързани със съответните инвестиционни услуги или продукти или, респ., с видовете инвестиционни услуги или продукти, за които клиентът е класифициран като професионален, и такава оценка не се извършва.

Продажбата на инвестиционен продукт, която представлява оттегляне на инвестицията от страна на клиента, не поражда необходимост от извършване на оценка за целесъобразност.

ИП извършва проверка за съгласуваност на дадените от клиента във формуляра „Информация за знания и опит“ отговори. ИП разглежда събраната информация в нейната цялост и я оценява по последователен начин. При противоречия между отделните елементи на събраната информация ИП я връща на клиента, за да коригира/отстрани констатираните несъответствия/неточности.

Когато непрофесионалният клиент е юридическо лице, представявано пред ИП от законен представител, от последния следва да бъде събрана информация за знанията и опита му, като оценката на целесъобразност се извършва по отношение на този представител. Когато законните представители, по отношение на които следва да се оценява информацията относно знанията и

опита, са повече от един, ИП прилага най-разумния подход, като взема предвид информацията за лицето с най-слаби познания и опит.

Когато непрофесионалният клиент е физическо лице, представлявано от пълномощник, прави се оценка на знанията и опита на пълномощника.

Определянето на резултата от оценката за целесъобразност се извършва при точни и ясни критерии за оценка на знанията и опита на клиент по определена методика, въз основа на които се определя дали услугата е подходяща или не за конкретния клиент. Високо се оценява, когато клиентът има дългогодишен опит със сложни финансови инструменти, извършвал е често значителни по обем сделки с финансови инструменти, има висок образователен ценз и упражнява професия в сферата на инвестиционната дейност. На всеки даден отговор от клиента съответстват определен брой точки, като липсата на отговор се отчита с нула точки. Лицето по чл. 65 от ЗПФИ изчислява резултата на клиента, като за да бъде прието, че услугата е подходяща, резултатът трябва да е над 45 точки. В случай че клиентът предостави недостатъчна или никаква информация за своите знания или опит или в случай че оценката на тази информация покаже, че предлаганата или търсена инвестиционна услуга или продукт не са подходящи за клиента, отправеното от ИП предупреждение в Информацията за знания и опит е ясно и неподвеждащо.

Информацията за знания и опит представлява част от комплекта с клиентски документи и се архивира по надлежния ред.

КРИТЕРИИ ЗА КАТЕГОРИЗАЦИЯ НА КЛИЕНТИТЕ

I. Непрофесионални клиенти

Клиенти, които съгласно ЗПФИ и Регламент 2017/565 не отговарят на изискванията за професионални клиенти, посочени по-долу, се категоризират от ИП като непрофесионални такива.

II. Клиенти, които се смятат за професионални клиенти по отношение на всички инвестиционни услуги, инвестиционни дейности и финансови инструменти

1. Лица, за които се изисква издаването на лиценз за извършването на дейност на финансовите пазари или чиято дейност на тези пазари е регулирана по друг начин от националното законодателство на държава членка, независимо от това дали е съобразено с директива на Съюза, както и лица, получили разрешение за извършване на тези дейности или по друг начин регулирани от законодателството на трета държава, както следва:

- а) кредитни институции;
- б) инвестиционни посредници;
- в) други финансови институции, които подлежат на лицензиране или се регулират по друг начин;
- г) застрахователни дружества;
- д) предприятия за колективно инвестиране и техните управляващи дружества;
- е) пенсионни фондове и пенсионноосигурителните дружества;
- ж) лица, които търгуват по занятие за собствена сметка със стоки или стокови деривати;
- з) местни предприятия;
- и) други институционални инвеститори.

2. Големи предприятия, които отговарят поне на две от следните условия:

- а) балансово число - най-малко левовата равностойност на 20 000 000 евро;
- б) чист оборот - най-малко левовата равностойност на 40 000 000 евро;
- в) собствени средства - най-малко левовата равностойност на 2 000 000 евро.

3. Национални и регионални органи на държавната власт, държавни органи, които участват в управлението на държавния дълг, централни банки, международни и наднационални институции като Световната банка, Международният валутен фонд, Европейската централна банка, Европейската инвестиционна банка, и други подобни международни организации.

4. Други институционални инвеститори, чиято основна дейност е инвестиране във финансови инструменти, включително лица, които извършват секюритизация на активи или други сделки за финансиране.

Посочените в т. 1 - 4 лица се считат за професионални клиенти. Те имат право да поискат третиране като непрофесионални клиенти, при което ИП може да се съгласи да предоставя по-висока степен на защита. Когато клиентът на ИП е лице, посочено в т. 1 - 4, ИП го информира преди предоставянето на услуги, че въз основа на информацията, с която разполага, клиентът се счита за професионален клиент и ще се третира като такъв, освен ако ИП и клиентът не се споразумеят за друго. ИП информира професионалния клиент, че той може да поиска изменение на условията на споразумението, за да си осигури по-висока степен на защита.

Лице, което отговаря на критериите за професионален клиент, е задължено да поиска по-висока степен на защита, когато прецени, че му е невъзможно да оценява или управлява правилно свързаните с инвестицията рискове.

По-високата степен на защита се предоставя въз основа на писмено споразумение между ИП и професионалния клиент, в което изрично се посочват конкретните услуги, дейности, сделки, финансови инструменти или други финансови продукти, във връзка с които на клиента ще се осигурява по-висока степен на защита. По-високата степен на защита осигурява на професионалния клиент, че няма да се смята за професионален клиент за целите на приложимия режим от ИП към клиента. ИП информира клиента, че може по всяко време да поиска промяна на условията на споразумението, за да се осигури по-висока степен на защита.

III. Клиенти, които могат да бъдат смятани по тяхно искане за професионални клиенти

1. Идентификационни критерии:

Клиентите трябва да отговарят най-малко на два от следните критерии:

- а) през предходните 4 тримесечия лицето е сключвало средно за тримесечие по 10 сделки със значителен обем на съответен пазар;
- б) стойността на инвестиционния портфейл на лицето, който включва финансови инструменти и парични депозити, е повече от левовата равностойност на 500 000 евро;
- в) лицето работи или е работило във финансовия сектор не по-малко от една година на длъжност, която изисква познания относно съответните сделки или услуги.

2. Процедура:

Клиенти извън тези по т. II, по-горе, включително организации от публичния сектор, местни държавни органи, общините и частни индивидуални инвеститори, може да поискат от ИП спрямо тях да не се прилагат някои от изискванията, приложими за непрофесионалните инвеститори. ИП може да третира такива клиенти като професионални, ако те отговарят на посочените по-долу изисквания и при спазване на описаната процедура. За да бъдат третирани като професионални клиенти, посочените лица могат да поискат да бъдат третирани като професионални клиенти при спазване на следното:

ИП не може да приема, че лицата по т. 1 притежават знания и опит за пазара, сравними с тези на лицата по т. II, по-горе, без да извърши необходимата оценка. ИП извършва оценка на знанията и опита на клиента от гледна точка на това дали клиентът може да взема инвестиционни решения и да поема рисковете, свързани с конкретните сделки и услуги. Оценката се извършва по отношение на лицата, които управляват и представляват клиента или които имат право да извършват съответните сделки от негово име и за негова сметка.

- а) клиентите трябва да поискат писмено пред ИП да бъдат третирани като професионални клиенти общо или във връзка с определени инвестиционни услуги или сделки, или с определен вид сделки или инвестиционен продукт;
- б) ИП е длъжен да предупреди в писмен вид клиента, че той няма да се ползва от съответната защита при предоставянето на услуги и извършването на дейности от инвестиционния посредник, както и от правото да бъде компенсирани от Фонда за компенсиране на инвеститорите във финансови инструменти;
- в) клиентът трябва да декларира в отделен от договора документ, че е уведомен за последиците по буква „б“;
- г) преди да вземе решение клиентът да бъде третиран като професионален клиент, ИП трябва да предприеме необходимите действия, за да е сигурен, че клиентът отговаря на изискванията на т. 1.

ИП прилага подходящи писмени вътрешни политики и процедури за категоризиране на клиентите. Професионалните клиенти следва да информират ИП за всяка промяна, която може да доведе до промяна в тяхната категоризация. В случай че ИП установи, че даден клиент е престанал да отговаря на условията, при които е категоризиран като професионален клиент, предприема необходимите мерки за отразяване на промяната.

Ако клиент вече е категоризиран като професионален клиент съгласно вътрешните политики и процедури на ИП за категоризиране на клиентите, неговите отношения с ИП не се засягат от нови правила, приети съгласно това приложение.

IV. Приемлива насрещна страна

Клиентите, които съгласно ЗПФИ и Регламент 2017/565 могат да бъдат категоризирани като приемлива насрещна страна от ИП, са:

- а) инвестиционни посредници
- б) кредитни институции
- в) застрахователни дружества /компании/

- г) колективни инвестиционни схеми
- д) управляващи дружества
- е) пенсионноосигурителни дружества
- ж) пенсионни фондове
- з) други финансови институции, които имат лиценз или са регулирани от законодателството на Европейския съюз и на държавите членки,
- и) национални правителства
- й) държавни органи, които управляват държавен дълг
- к) централни банки и международни институции, както и такива лица от трети държави, спрямо които се прилагат изисквания, еквивалентни на изискванията на законодателството на Европейския съюз
- л) за приемливи насрещни страни могат да се считат и други лица, които отговарят на определените с чл. 71 от Делегиран регламент (ЕС) 2017/565 изисквания, включително лица от трети държави.

Клиентите, определени като приемливи насрещни страни, имат право да поискат изрично да не бъдат третирани като такива изцяло или за конкретна сделка.

При сключване на сделка с приемлива насрещна страна ИП иска изрично потвърждение за съгласието на клиента да бъде третиран като приемлива насрещна страна и спазва изискванията на чл.71 от Регламент 2017/565.

ПРЕДПОСТАВКИ И ПРОЦЕДУРИ ЗА ТРЕТИРАНЕ НА КЛИЕНТИ ПРИ УСЛОВИЯ, ПРИЛОЖИМИ КЪМ ДРУГА КАТЕГОРИЯ КЛИЕНТИ

1. ИП категоризира своите клиенти като непрофесионални, професионални или приемлива насрещна страна, в съответствие с посочените по-горе критерии.

2. ИП може, в съответствие с разпоредбите на действащото законодателство, по искане на клиента или по собствена преценка, да третира:

2.1. като професионален или непрофесионален клиент, който в други случаи би бил определен като приемлива насрещна страна. Всеки субект, определен като приемлива насрещна страна по ЗПФИ и Регламент 2017/565, може изрично да поиска да не се смята за такава страна изцяло или за конкретна сделка.

2.2. като непрофесионален клиент професионален такъв. ИП осигурява възможност за своите професионални клиенти да се ползват от по-висока степен на защита, която се предоставя на непрофесионалните клиенти. ИП уведомява професионалния клиент преди началото на предоставяне на инвестиционни услуги, че въз основа на получената от клиента информация той се смята за професионален клиент и по отношение на него ще се прилагат правилата за професионалните клиенти, освен ако ИП и клиентът не уговорят друго. ИП уведомява професионалния клиент, че има право да поиска промяна в условията на договора с цел осигуряване по-висока степен на защита за клиента. ИП осигурява по-висока степен на защита за клиент по негово искане, когато клиентът прецени, че не може правилно да оцени и управлява рисковете, свързани с инвестирането във финансови инструменти. По-високата степен на защита се предоставя въз основа на писмено споразумение между ИП и клиента, в което изрично се посочват конкретните услуги, дейности, сделки, финансови инструменти или други финансови продукти, във връзка с които на клиента ще се осигурява по-висока степен на защита. По-високата степен на защита осигурява на клиента, че няма да се смята за професионален клиент за целите на приложимия режим към дейността на ИП.

3. Клиент, категоризиран като непрофесионален такъв, има право да поиска да бъде третиран като професионален при условие, че отговаря на поне два от посочените по-долу критерии:

а) през последната година лицето е сключвало средно за тримесечие по 10 сделки със значителен обем на съответен пазар;

б) стойността на инвестиционния портфейл на лицето, който включва финансови инструменти и парични депозити, е повече от левовата равностойност на 500 000 евро;

в) лицето работи или е работило във финансовия сектор не по-малко от една година на длъжност, която изисква познания относно съответните сделки или услуги.

3.1. Непрофесионалните клиенти могат да поискат да бъдат третирани като професионални такива при спазване на следната процедура:

а) клиентите трябва да поискат писмено пред ИП да бъдат третирани като професионални клиенти общо или във връзка с определени инвестиционни услуги или сделки или с определен вид сделки или инвестиционен продукт;

б) ИП е длъжен да предупреди в писмен вид клиента, че той няма да се ползва от съответната защита при предоставянето на услуги и извършването на дейности от ИП, както и от правото да бъде компенсирани от Фонда за компенсиране на инвеститорите във финансови инструменти;

в) клиентът трябва да декларира, че е уведомен за последиците по буква "б";

г) преди да вземе решение клиентът да бъде третиран като професионален клиент, ИП трябва да предприеме необходимите действия, за да е сигурен, че клиентът отговаря на изискванията на т. 3.

ИП е длъжен да поиска, а клиентът – да му предостави съответни писмени доказателства, удостоверяващи осъществяването/наличието на декларираните от клиента пред ИП обстоятелства, отнасящи се до знанията и опита на клиента в областта инвестиционните услуги/дейности, въз основа на които ИП да бъде в състояние да вземе обосновано решение.